

การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2*
DEVELOPMENT OF GUIDELINES MANAGEMENT TOWARDS EXCELLENCE IN
PRIMARY SCHOOLS UNDER MAHASARAKHAM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

เดชาวัตรัฐ สายทะโชติ¹, จรินทร์ นามวรรณ²
Dachawat Saitachote¹, Tharintorn Namwan²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : taedachawat18@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ความต้องการ จำเป็น และเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 การดำเนินการวิจัยมี 2 ระยะ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 40 คน และครู จำนวน 270 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 มีค่า ความเชื่อมั่น 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางทางการบริหารสู่ความ เป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และแบบประเมิน แนวทางเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ วิเคราะห์เนื้อหา และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผน อย่างเป็นระบบ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน 4) การมุ่งเน้นบุคลากร 5) กระบวนการดำเนินการ 6) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลางพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ พิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการ จำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ ด้านกระบวนการดำเนินการ ด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการวัด การวิเคราะห์และการ จัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ ตามลำดับ 2. ผลการพัฒนาแนวทางการ

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา ได้แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทั้งหมด 7 ด้าน 28 แนวทางการปฏิบัติ ซึ่งการพัฒนาแนวทางการบริหารดำเนินงานตามหลักการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : แนวทาง; การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา; วงจรคุณภาพเดมมิ่ง

ABSTRACT

This research aimed to study the current conditions, desired conditions, and essential needs, as well as to development of guidelines management towards Excellence in primary schools under the MahaSarakhm Primary Educational Service Area Office 2. The research was conducted in two phases. Phase 1 involved studying the current conditions, desired conditions, and essential needs of administrative excellence. The sample group consisted of 310 participants, including 40 school administrators and 270 teachers. The research instrument was a questionnaire with an item-objective congruence (IOC) value ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability coefficient of 0.92. The statistical methods used for quantitative data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified). Phase 2 involved developing the administrative guidelines using a qualitative research approach, with interviews and guideline evaluation forms as research tools. Data were analyzed using content analysis, along with frequency, percentage, mean, and standard deviation for the quantitative evaluation.

The research findings revealed the following 1. The management towards Excellence in primary schools under the Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 2 encompassed seven key dimensions: (1) organizational leadership, (2) systematic planning, (3) student focus, (4) personnel focus, (5) operational processes, (6) measurement, analysis, and knowledge management, and (7) performance results. The overall current condition was found to be at a moderate level, while the overall desired condition was at the highest level. Considering each aspect individually, the highest rated was systematic planning. According to the Modified Priority Needs Index (PNImodified), the areas were ranked in order of need from highest to lowest as follows: systematic planning, operational processes, organizational leadership, personnel focus, measurement and knowledge management, student focus, and performance results. 2. The development of the administrative guidelines toward excellence in primary schools under the Mahasarakham Primary Educational Service

Area Office 2 resulted in 28 practical guidelines across seven dimensions. The development process was based on Deming's quality management cycle (PDCA). The evaluation of the guidelines' appropriateness and feasibility indicated that, overall, they were highly appropriate and feasible for practical implementation.

Keywords : Guidelines; Management toward Excellence in primary school; Deming cycle

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีความมุ่งหมายและหลักการคือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ กีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2542)

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มีเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติและช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาคีรัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ได้กำหนดแนวทางพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ปฐมวัย เน้นพัฒนาสมรรถนะ คุณธรรม จริยธรรม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) และ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะสูง และสามารถเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงการจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสอย่างเสมอภาค โดยเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ด้วยจุดมุ่งหมายตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทำให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียนอย่างทั่วถึง โดยคุณภาพของสถานศึกษาจะเกิดขึ้นได้จากกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรที่มีความสามารถ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คุณลักษณะของ “สถานศึกษาที่มีคุณภาพ” ตามแนวคิดของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) และกรอบ Thailand Quality Award (TQA) ประกอบด้วย 1) การนำองค์กรที่มีทิศทางและคุณธรรม 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การมุ่งเน้นบุคลากร 5) การบริหารกระบวนการ 6) การใช้ข้อมูลสารสนเทศ และ 7) การ

มุ่งเน้นผลลัพธ์ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบที่สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาให้ครบถ้วน (สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ, 2566) และตามแนวคิดของ ศ.ดร.สมพงษ์ จิตระดับ การเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพต้องแสดงออกผ่าน “มิติของคุณภาพ” ที่ครอบคลุมทั้งด้านประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ ความน่าเชื่อถือของบุคลากร ความเหมาะสมของสื่อและสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ความสามารถในการให้บริการนักเรียนและชุมชน ตลอดจนชื่อเสียงและความไว้วางใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ โรงเรียนต้องสามารถตอบสนองบริบทท้องถิ่นได้อย่างยืดหยุ่น และมีระบบติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่อง (สมพงษ์ จิตระดับ, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ในฐานะหน่วยงานภายใต้กำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามกรอบนโยบายการจัดการศึกษา รวบรวมวิเคราะห์และสรุปผล จัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัดโดยมีข้อมูลดังนี้ สถานศึกษาส่วนใหญ่มีครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่า 15 คน จากการวิเคราะห์ในด้านบุคลากร ด้วยสาเหตุดังกล่าวส่งผลให้ครูไม่ครบชั้น ไม่ครบวิชา ทำให้สถานศึกษาบางแห่งขาดแคลนบุคลากรในการทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ได้วิเคราะห์จุดที่ควรได้รับการแก้ไขจากสถานศึกษาในสังกัด ดังนี้ ด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นสำคัญที่สุด ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ สถานศึกษาส่วนใหญ่ต้องพัฒนาให้มีระบบการบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษาเป็นสำคัญที่สุด รองลงมาคือการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ซึ่งจะเห็นว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีคุณภาพมากพอในการบริหารจัดการ และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจุดที่สถานศึกษาควรพัฒนาคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 จึงมีความจำเป็นในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย ถึงแม้ยังมีสถานศึกษาที่ไม่สามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2, 2566)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอนในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมือง จึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 เพราะเห็นว่าการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การจัดการประสบการณ์เรียนรู้ที่ดีขึ้นได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษา หรือประสบการณ์เรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปต่อยอดได้ในอนาคต ในฐานะครูเชื่อว่าหากองค์ประกอบต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการบุคลากร และอื่น ๆ จะทำให้สามารถประสบผลสำเร็จได้อย่างแน่นอน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3.2 ผลการพัฒนาแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 310 คน โดยเปิดตารางของ krejcie and morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) โดยผู้วิจัยได้ทำการกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % และระดับความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ .05 กำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพของประชากร โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลของโรงเรียน ลักษณะเป็นข้อคำถาม แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ (Likert' Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) หากคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องในการใช้ภาษาและด้านอื่นๆ โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 - 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient Method) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน 0.92 และค่าความเชื่อมั่นรวมของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ 0.89 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปสร้างแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) การเก็บรวบรวม

ข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อเสนอต่อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการแจก แบบสอบถามกับผู้อำนวยการและครูในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ระยะที่ 2 การพัฒนาและประเมินแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ชั้นที่ 2.1 การศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยศึกษาจากโรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่ดี Best Practices เกี่ยวกับแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูจำนวน 1 คน ใช้วิธีเลือกแบบ เเจาะจง (Purposive Samplings) รวมโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมทั้งหมด 6 คน เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความ เป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ปรับปรุงแนวทาง การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทาลัยมหาสารคามเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทาง การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 กำหนดนัดหมายวันเวลาและขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ในการ สัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แนวทางการ บริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 โดยการสรุปและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ชั้น ที่ 2.2 การยกร่างแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยนำผล การศึกษาจากชั้นที่ 2.1 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 มาเป็นข้อมูลในการยกร่าง แนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อที่จะนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ ชั้นที่ 2.3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้วิธีการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Samplings) จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม การประเมินของแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบประเมินความ เหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตอนที่ 2 คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวม ข้อมูล ปรับปรุงแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ หากคุณภาพเครื่องมือโดย วิเคราะห์ความ ต้องการจำเป็นโดยการนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ลบกับสภาพปัจจุบันแล้วหารด้วยสภาพที่พึง

ประสงค์ ตรวจสอบให้คะแนนการประเมินความเหมาะสมแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้วิธีการหามาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนตรวจสอบความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. ด้านการนำองค์กร	2.99	0.31	ปานกลาง	4.94	0.04	มากที่สุด	0.651	3
2. ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ	2.99	0.30	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.656	1
3. ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน	3.00	0.31	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.646	6
4. ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร	3.00	0.30	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.648	4
5. ด้านกระบวนการดำเนินการ	2.99	0.30	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.653	2
6. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้	3.00	0.30	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.647	5
7. ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ	3.01	0.30	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.645	7
โดยรวม	3.00	0.30	ปานกลาง	4.95	0.04	มากที่สุด	0.649	

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.30) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ ดังนี้ ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ รองลงมาคือ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ รองลงมาคือ ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ ด้านกระบวนการดำเนินการ ด้านการนำองค์กร

พิจารณาสภาพที่พึงประสงค์โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.04) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ และด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน และด้านการมุ่งเน้นบุคลากร และด้านกระบวนการดำเนินการ และด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ รองลงมาคือ ด้านการนำองค์กร

พิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ ด้านกระบวนการดำเนินการ ด้านการนำองค์กร ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านผลลัพธ์การดำเนินการ

5.2 ผลการพัฒนาแนวทางทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ความเหมาะสมของแนวทางโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.71) ส่วนค่าเฉลี่ยของผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.68)

เมื่อพิจารณาวิธีการพัฒนาของแนวทาง พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้าน เป็นดังนี้

1) การนำองค์กร มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64)

2) การวางแผนอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.71) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.54)

3) การมุ่งเน้นผู้เรียน มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.68) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.89)

4) การมุ่งเน้นบุคลากร ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.56) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58)

5) กระบวนการดำเนินการ ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.76) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.65)

6) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.64) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.60)

7) ผลลัพธ์การดำเนินการ ความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.74) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.76)

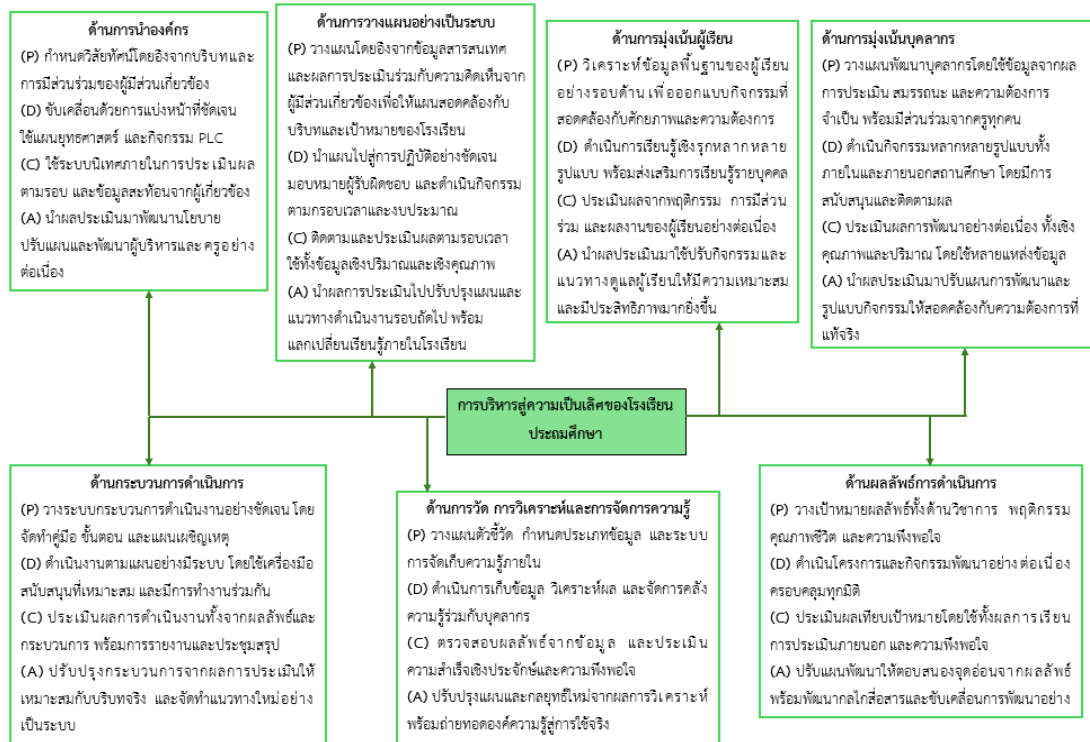
6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิจัยในระยะที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.30) ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.95$, S.D. = 0.04) สะท้อนให้เห็นถึง “ช่องว่าง” ที่สำคัญระหว่างสภาพที่เป็นและสภาพที่ควรจะเป็น ซึ่งแสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการยกระดับคุณภาพการบริหารให้ตอบสนองต่อเป้าหมายแห่งความเป็นเลิศ โดยเฉพาะในด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) สูง ได้แก่ ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ กระบวนการดำเนินการ และการนำองค์กร ด้านการวางแผนอย่างเป็นระบบ ได้รับค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการวางแผนในสถานศึกษาเชิงขาดระบบที่ชัดเจน ไม่เป็นลำดับขั้น และยังไม่สามารถเชื่อมโยงกับเป้าหมายระยะยาวของสถานศึกษาได้อย่างแท้จริง ผู้บริหารจำนวนมากยังมุ่งเน้นการวางแผนเฉพาะกิจหรือแผนประจำปีโดยไม่มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเชิงวิเคราะห์มาสนับสนุนการตัดสินใจ การมีระบบวางแผนที่เป็นองค์รวมและยึดหยุ่นต่อสถานการณ์จึงเป็นความต้องการที่สำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของสุภาพร จันทร์ศรี (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนที่เป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศ มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ธิดา ทองดี (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีการวางแผนอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบ สามารถปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้ดีกว่าสถานศึกษาที่ขาดแผนที่มีประสิทธิภาพ ด้านกระบวนการดำเนินการ อยู่ในลำดับรองลงมา แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาเชิงขาดระบบการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนชัดเจน หลายแห่งไม่มีการกำหนดกระบวนการหรือคู่มือปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความคลาดเคลื่อนในการดำเนินกิจกรรม ทั้งยังขาดการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การมีกระบวนการที่เป็นมาตรฐาน มีระบบควบคุมภายใน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ จึงเป็นความต้องการจำเป็นในการยกระดับคุณภาพการบริหาร สอดคล้องกับแนวคิดของกานต์ธิดา ทองดี (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานตามกระบวนการที่เป็นระบบ เช่น การใช้แผนปฏิบัติงาน การควบคุมคุณภาพ และการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการนำองค์กร อยู่ในลำดับที่สามของค่าความต้องการจำเป็น สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารยังคงต้องพัฒนาทักษะด้านภาวะผู้นำในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ การจูงใจทีมงาน หรือการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การนำองค์กรในทิศทางที่ชัดเจนและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับแนวคิดของศุภโชค หอมสุวรรณ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน มีทักษะการบริหารจัดการ และสามารถสื่อสารภารกิจขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจ และสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน สำหรับองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียน ด้านบุคลากร ด้านการวัดและการจัดการความรู้ และด้านผลลัพธ์การดำเนินการ แม้จะมีค่าความต้องการจำเป็นในระดับรองลงมา แต่ก็ยังอยู่ในระดับสูง ซึ่งบ่งชี้ว่าสถานศึกษามีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาทุกด้านให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศอย่างรอบด้าน จากการวิเคราะห์ในภาพรวม แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศควรมุ่งเน้นการออกแบบระบบวางแผนที่เป็นรูปธรรม การปรับปรุงกระบวนการ

บริหารให้มีมาตรฐานที่ตรวจสอบได้ และการเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารในทุกกระดับให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ผลการวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการพัฒนาแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่าแนวทางที่ได้ประกอบด้วย 28 แนวทางภายใต้ 7 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนอย่างเป็นระบบ 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน 4) การมุ่งเน้นบุคลากร 5) กระบวนการดำเนินการ 6) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และ 7) ผลลัพธ์การดำเนินการ แนวทางที่พัฒนาขึ้นเกิดจากการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะการศึกษาข้อมูลจากโรงเรียนต้นแบบที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ผสานกับกรอบแนวคิด PDCA ของเดมมิ่ง ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวางแผน (Plan) การดำเนินการ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุง (Act) ทำให้แนวทางมีความครอบคลุม มีความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ และสามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางที่ได้นี้ ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา พบว่ามีระดับความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากในทุกองค์ประกอบ สะท้อนถึงศักยภาพของแนวทางในการนำไปใช้จริงในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดของ Baldrige National Quality Program (2001) ซึ่งเป็นแม่แบบหลักในการทำวิจัยในครั้งนี้ ที่ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสมัยใหม่ไว้ 7 ด้าน ได้แก่ การนำองค์กรเชิงกลยุทธ์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นลูกค้า การวัดผล การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ การมุ่งเน้นบุคลากร กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์ขององค์กร ซึ่งล้วนเป็นกรอบอ้างอิงที่ครอบคลุมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และ สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์ธิดา ทองดี (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาโรงเรียนให้มีความเป็นเลิศต้องเน้นการบริหารแบบองค์รวม ที่รวมทั้งการจัดการระบบ กระบวนการ และบุคลากรไว้ด้วยกัน นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริินภา สังข์ทอง (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อแรงจูงใจและความร่วมมือของครูและบุคลากร ซึ่งล้วนถูกสะท้อนในแนวทางที่พัฒนาขึ้น และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Han (2025) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของรองผู้บริหารกับการมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพการทำงานของครูในโรงเรียนในเขตมอญโกเลียใน ประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปมีผลอย่างมีนัยสำคัญเชิงบวกต่อความมุ่งมั่นและการทำงานของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่เสริมสร้างแรงจูงใจและการสื่อสารภายในองค์กร รวมทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alberts (2024) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของผู้อำนวยการโรงเรียนต่อวิกฤตการณ์โดยใช้หลักการ PDCA ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องช่วยให้โรงเรียนมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

7. องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2

จากภาพที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การนำองค์กร (2) การวางแผนอย่างเป็นระบบ (3) การมุ่งเน้นผู้เรียน (4) การมุ่งเน้นบุคลากร (5) กระบวนการดำเนินการ (6) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ และ (7) ผลลัพธ์การดำเนินการ ทั้งนี้ การบริหารในแต่ละองค์ประกอบดำเนินไปภายใต้หลักการของวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาในสังกัดนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 องค์ประกอบไปปรับใช้เป็นแนวทางหลักในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพการบริหารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

8.1.2 ควรมีการกำหนดแผนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครู ให้สามารถประยุกต์ใช้แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศอย่างเหมาะสม โดยอาจจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการนิเทศติดตามในลักษณะ Coaching & Mentoring

8.1.3 ควรมีระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินงานของสถานศึกษา โดยใช้แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศเป็นเกณฑ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษาในระดับเขตพื้นที่

8.1.4 ควรผลักดันให้สถานศึกษาที่มีแนวทางการบริหารที่เป็นเลิศ เป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ในเขตพื้นที่ โดยสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาในระดับเครือข่ายและพื้นที่การศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศทั้ง 7 องค์ประกอบ ไปปรับใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะการวางแผนอย่างเป็นระบบ การมีภาวะผู้นำ และการบริหารที่ยึดเป้าหมายของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางชัดเจน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

8.2.2 ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารที่พัฒนาไว้ โดยมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน ติดตามผล และประเมินผล เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศอย่างยั่งยืน

8.2.3 ควรมีการจัดระบบสนับสนุนภายในโรงเรียน เช่น การประชุมภายในเพื่อทบทวนแผนและแนวทางอย่างสม่ำเสมอ การแบ่งปันองค์ความรู้ การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคลากร ตลอดจนการนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลและการประเมินมาใช้ปรับปรุงการดำเนินงาน

8.2.4 ผู้ปฏิบัติงานในระดับโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการ บูรณาการแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศเข้ากับการดำเนินงานประจำ และสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานให้เห็นเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การลดความเหลื่อมล้ำ หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรขยายขอบเขตของการวิจัยไปยัง โรงเรียนในสังกัดอื่นหรือพื้นที่อื่น เพื่อนำแนวทางที่พัฒนาขึ้นไปเปรียบเทียบ และศึกษาความแตกต่างของผลการนำไปใช้ในบริบทที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศไปทดลองใช้ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลที่เกิดขึ้นในแต่ละด้านเพื่อให้สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

8.3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความสำเร็จหรืออุปสรรคในการนำแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศไปใช้จริง เพื่อให้สามารถปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และสร้างเงื่อนไขความสำเร็จที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน

8. บรรณานุกรม

- กานต์ธิดา ทองดี. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิสา ทองศรี. (2565). การพัฒนาแนวทางการวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพการบริหารในโรงเรียนประถมศึกษ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พรภัทรา สีสด. (2564). การพัฒนาระบบกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริรณกา สังข์ทอง. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครู. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภโชค หอมสุวรรณ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2564). การศึกษาไทยในวิกฤต: ปรับโครงสร้าง เปลี่ยนระบบ และคุณภาพชีวิตผู้เรียน. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและพัฒนานโยบายการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561–2580). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. (2566). กรอบรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award Framework). กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570). กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภาพร จันทร์ศรี. (2565). การวางแผนกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Alberts, J. J. (2024). Resilience, adaptability, and transformation: School principals' response to critical events. Doctoral dissertation. University of Montana.
- Baldrige National Quality Program. (2001). Malcolm Baldrige National Quality. United States : National Institute of Standards and Technology.
- Han, L. (2025). The Relationship Between Principals' Transformational Leadership and Teachers' Organizational Citizenship Behavior Within Public Primary and Middle Schools in Baotou, Inner Mongolia, China. Doctoral dissertation. University of Montana.